

Pierādīta mājas apoga ligzdošana Lietuvā

Foto: V. Jusys (V. Jusys)

VĪTAUTS JUSIS (*Vytautas Jusys*), ĻUTAURS RAUDONIĀIS (*Liutauras Raudonikis*),
SAUĻUS KARALIUS (*Saulius Karalius*), MARJUS KARLONS (*Marius Karlonas*)

Žurnāla "Putni dabā" iepriekšējā numurā aprakstīts mājas apoga novērojums Latvijā pēc vairāk nekā 20 gadu pārtraukuma, kas tika veikts 2017. gada 5. aprīlī Mārupē (nov. L. Megne u.c.; Ļoļāns 2017; Priedniece 2017). Šis dienvidu sugas novērojums varētu būt saistīts ar sugas skaita pārmaiņām mūsu kaimiņvalstī Lietuvā. Pēc vairāku gadu pārtraukuma tieši šogad Lietuvā atkal konstatēta mājas apoga *Athene noctua* ligzdošana. 2017. gada 10. jūlijā Ventes raga ornitoloģiskajā stacijā vērsās cilvēki, kas Šilutes rajonā bija pamanījuši pa vecas ēkas logu izlēkušu pūces mazuli, bet netālu augošā kokā – arī pieaugušo putnu. Pēc isa brīža ieradās ornitologi, jauno putnu apgredzenoja un palaida brīvībā.

Mājas apogs ir plaši izplatīts Ziemeļāfrikā un Eiropā, ziemeļu robežu iezīmējot Dānijā, Lietuvā, Baltkrievijā, Vidusķrievijas reģionos pie Volgas. Introducēts Lielbritānijā. Tāpat ligzdo arī Tuvajos Austrumos, Vidusāzijā, Kazahijā, Mongolijā un Ķīnā. Izteikti nometnieciska suga.

Literatūrā minēts (*Ivanauskas* 1959), ka 19. gs. un 20. gs. sākumā mājas apogs Lietuvā bijusi samērā parasta suga un regulāri ligzdojis. E. Hristoleīts (*E. Christoleit*) Austrumprūsijā to uzskatījis par retu putnu, taču Hildebrants norāda, ka tam vajadzētu ligzdot Šilutes apkārtnē. Pēc Tišlera (*Tischler*) informācijas, ir tikuši iegūti daži

eksemplāri no Klaipēdas un Šilutes. K. Tichenhaucs (*C. Tizengauz*) un V. Tašanovskis (*W. Taczanowski*) lēš, ka 19. gs. mājas apogs bijusi samērā parasta suga. T. Ivanauskas (*T. Ivanauskas*) nereti tos novērojis Lietuvas rietumu daļā.

20. gs. otrajā pusē mājas apogi Lietuvā sastapti ļoti reti. 16.03.1984. mājas apogs novērots vecā ūdenstorni Mantvilišķa ciemā (*Mantviliškis*), Kēdaiņu rajonā (*S. Rumbutis*; kartē nr. 1), 1984. gadā mājas apogs uzturējās Užpaļu miestā (*Užpaliai*; nr. 2), Utenas rajonā (Logminas 1990), 25.03.1986. dzirdēta tā balss Plateļu (*Plateliai*) apkārtnē, Plunges raj., 1.–15.04.1987. trīs vakarus

dzirdēta tēviņa balss Plateļu apkārtnē (*G. Matiukas*; nr. 3), 16.10.1986. noķerts Ventes ragā (nr. 4), 1987. gada jūnija beigās Jodkrantē (*Juodkrantė*) novēroti izvesti mazuli (*L. Raudonikis*; nr. 5), 15.04.1989. atrasts beigts tēviņš Ventes ciemā, Šilutes raj. (*V. Jusys*; nr. 4), 1996. gadā atrasts pie Žuvinta rezervāta robežas (*A. Pranaitis*; nr. 6), 10.11.1999. konstatēts netālu no Šūparu ciemā Klaipēdas raj. (*Šūparių k.*, *M. Mačiulis*; nr. 7), 2015. gadā novērots Ingalinas raj. (*B. Šablevičius*; nr. 8), ap 2006. gadu viens putns novērots pie baznīcas Plašķu ciemā, Pagēģu pašvaldībā (*Plaškių k.*, *Pagėģių sav.*; pēc vietējo iedzīvotāju informācijas; nr. 9). Dažus gadus pēc kārtas līdz 2010. gadam

Ļubavas ciema (*Liubavo k.*), Kalvarijos pašv., iedzīvotāji novēroja ligzdojošu pāri ciema centrā (nr. 10). Savukārt 05.05.2012. redzēts Pakalniņu ciemā (*Pakalniņū k.*), Panevėžas raj. (*I. Vaičiūnaitē*; nr. 11), 2016. gada pavasarī nofotografēts Kernavēs (*Kernavē*) apkārtnē, Viļņas raj. (*M. Čepulis*; nr. 12), 12.–13.04.2016. redzēts Ventes ciemā (*Ventēs k.*), Šilutes raj. (*V. Morūnas, V. Eigirdas*; nr. 4). 06.06.2016. pieaugusi mātīte ar perējuma laukumu atrasta noslikusi lopu dzirdītavā Varnēnu ciemā (*Varnēnu k.*), Lazdiju raj., vēlāk putns nogādāts Kauņas T. Ivanauska Zooloģijas muzejā (*S. Rumbutis*; nr. 13). 10.07.2017. Žemaitciemā (*Žemaitkiemis*), Šilutes raj., novēroti četri ligzdu nesēni atstājuši jaunie putni, redzēti arī pieaugušie putni (*K. Drakšas*; nr. 14).

Pēc Lietuvas ligzdojošo putnu atlanta (1995–2000) datiem, mājas apogi Lietuvā konstatēti tikai trīs reizes – ligzdojošs pāris Švenčonu raj un novērojumi Marijampoles un Lazdiju raj. (Skuja 2006).

Par Lietuvā ligzdojošo mājas apogu populāciju datu ir ļoti maz – domājams, ka Lietuvā ligzdo 1–10 pāri.

Lietuva atrodas uz sugas izplatības ziemeļu robežas, tāpēc maz ticams, ka mājas apogu Lietuvā kļūs vairāk un tos būs iespējams biežāk novērot. Lielāka iespēja šos putnus novērot ir Svalkijā un reģionos, kas robežojas ar Nemūnu. Nakts dzīvesveida un neaktīvās vokalizācijas dēļ (kas varētu būt skaidrojams arī ar nelielu izplatību), daļa no Lietuvas mājas apogiem var palikt arī nepamanīti. Tāpēc pastāv varbūtība, ka varētu tikt atrastas līdz šim nezināmas ligzdošanas vietas, ja tiktu veikta pastiprināta sugas izpēte.

No lietuviešu valodas tulkoja
AGNIS BUŠS.

Summary

Confirmed nesting of Little Owl in Lithuania /Vytautas Jusys, Liutauras Raudonikis, Saulius Karalius, Marius Karlonas/

Although historically (XIX century) the species has been mentioned as rather common and breeding, there are few confirmed observations in the XX century with only a few possible unconfirmed breeding cases. The number of observations increased slightly from the beginning of the XXI century with the last confirmed breeding case from 2017 when the brood was observed in Western Lithuania.

Mājas apoga *Athene noctua* novērojumu vietas Lietuvā (numuru atšifrējumu skatīt tekstā) un Latvijā (kopš 1984.g., sk. Priedniece 2017).

Observation sites of Little Owl *Athene noctua* in Lithuania (number transcript in article) and Latvia (from 1984).

Foto: V. Jusys (V. Jusys)

Mājas apogs *Athene noctua*, 10.07.2017., Lietuva, Šilutes raj.

Literatūra

- Ivanauskas T. 1959. Lietuvos paukščiai, T. 2.
- Logminas V. (sast.) 1990. Lietuvos fauna. Paukščiai 1. Vilnius.
- Ļoļāns U. 2017. Mājas apogs pēc 24 gadiem – aculiecinieka stāsts. *Putni dabā* 78 (2017/2): 12.
- Priedniece I. 2017. Mājas apogs – suga, kas Latvijā nebija konstatēta vairāk nekā 20 gadu. *Putni dabā* 78 (2017/2): 13.
- Skuja S. Pelēdikē. In. Lietuvos perinčių paukščių atlasas. 2006. red. P. Kurlavičius, Kaunas, Lututė.